

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 9. aprila 1897.

Politiški oddelek.

Slovanska krščanskosocijalna zveza.

Namesto jugoslovanskega kluba se je osnovala slovanska krščanskosocijalna zveza. K nji so pristopili vsi tisti poslanci, ki bi bili pristopili k jugoslovanskemu klubu, izimši dva Srba, ki se nista mogla sprijazniti s krščanskim socijalizmom, ki bode podlaga tej zvezi. Poleg tega bode pa v novi zvezi še 7 zmernih Rusinov, kateri so voljeni po vplivu metropolita Sembratoviča, in član moravskokatoliške stranke Stojan. Zveza šteje sedaj 35 članov. Upa se pa, da jej pristopijo še šleški Poljak Swieży in trije pristaši poljske ljudske stranke. Klub bi potem štel čez 40 članov. Tak klub bi moral biti zastopan že v vseh državnozbornskih odsekih in bi vplival močno na razvoj avstrijske politike, ako bode v njem vladala složnost in bode vodstvo v spretnih rokah.

Predsedniki zvezi so voljeni dr. Šusteršič, Bulat in Barwinski, ki se bodo v predsedstvu menjavali, v parlamentarno komisijo pa dr. Ferjančič, dr. Gregorec, dr. Laginja in Biankini.

Program zvezi slove: V tej zvezi zedinjeni državni poslanci tvorijo pod imenom „Slovanska krščanska narodna zveza“ samostojno zbornično skupino in se zavežejo, da se bodo držali sledečega programa: Slovanska krščanska narodna zveza se bo potegovala za to, da se izobrazijo javno življenje v verskem, kulturnem, socijalnem in gospodarskem oziru na pozitivno krščanskem temelju; da se bo z vso odločnostjo bojevala za brezpegojno ravnopravnost vseh narodov, vzlasti za narodne koristi in pravice vseh slovanskih narodov na temelju narodnega prava in krščanske pravičnosti, kakor tudi za popolno svobodo cerkve.

Poglavitna naloga zvezi bo, potezati se v smislu krščanskosocijalne reforme za kulturno in materijelno izboljšanje ljudstva, pred vsem eminentno delavskih stanov: kmetskega, obrtnega in delavskega na podlagi združne

organizacije in avtonomije stanov. Zveza uvaža državno-pravne programe onih svojih članov, ki sedanje uravnave države z ozirom na svoj zgodovinski razvoj ne smatrajo definitivne, ter jemlje na znanje dotična zbornici dne 30. marca 1897 oddana državno-pravna zavarovanja glede češkega in hrvatskega državnega prava.

Zveza hoče gojiti prijateljsko sodelovanje s katoliško ljudsko stranko in slovanskima kluboma Čehov in Poljakov; nasprotovati liberalnim in nacijskonalnim Nemcem glede predsedstva in večine.

Iz tega občnega programa se ne da še posneti, kaka bode politika novega kluba, kar je mnogo na tem, kako se bodo tolmačili posamični članki tega programa in kako stališče se bode zavzelo v posamičnih socijalnih vprašanjih. Pogrešamo zlasti v tem programu varstvo nižjih stanov proti velikemu kapitalu. Dokler tega ni, nobena združna organizacija nižjih stanov ne bode rešila. To varstvo pa mora biti tako, da bode jednako zadelo krščanski in židovski kapital. Dokler pa tega ni, bodo zastoj vse socijalne preosnove.

Najbolje smo pa zadovoljni s tem, da se v programu krepko naglašajo narodna enakopravnost. Da bi se to tudi vedno v dejanji kazalo. Kar se tiče državno-pravne opazke, mi mislimo, da nima družnega pomena, da je bilo mogoče Dalmatince in Moravca na klub navezati. Zato se tudi nočemo nad tem izpodtikati, da se je pozabila naša slovenska želja po zjedinenji Sloveniji. Sicer pa program sam na sebi ni glavna stvar, temveč njega izvajanja in še le potem bode mogoče soditi novega kluba delovanje.

Ministerska kriza — poravnana.

V začetku Taaffejeve vlade je nemškoliberalna stranka se domišljevala, da brez nje v Avstriji vladati ni mogoče. Bila je trdno prepričana, da mora pasti vsaka vlada, kateri liberalci odreko podporo. Ker nova vlada ni hotela ravno tako plesati, kot so liberalci godli, so jej tedanji liberalni voditelji napovedali hud boj.

Grof Taaffe je tedaj nameraval nekako nepristranski vladati in nikakor ni mislil levičarjev odriniti. Obdržal jih je bil celo več v ministerstvu. Da je levica znala položaj dobro izkoristiti, ni dvombe, da bi bila obdržala močen vpliv na vladanje. V svoji kratkovidnosti je pa svoje somišljenike izbezala iz ministerstva in grofa Taaffeja prisilila, da se je bolje oprl na desnico. Tako je nastal znani železni obroč, v katerega se je levica dolgo zastonj zaganjala.

Podobno napako storila je levica sedaj. Tudi grof Badeni ne mara vladati brez levičarjev. To se vidi že iz tega, da je v ministerstvo poklical več liberalnih mož. Hotel je sestaviti večino, v kateri bi bili liberalci imeli važno ulogo.

Namen sedanjega ministerskega predsednika je bil, sestaviti večino iz Čehov, nemških liberalcev in Poljakov. Ta načrt bi se mu tudi bil posrečil, da so nemški liberalci prav spoznali svoj položaj. Čehi v novo večino drugače niso hoteli ustopiti, da se izdasti jezikovni naredbi za Češko in Moravsko, po katerih se češčini dovoli popolna enakopravnost v teh deželah. Nemška liberalna stranka je pa mislila, da je vladi neobhodno potrebna in je odločno se uprla jezikovnim naredbam. Posledica temu je bila, da ni bila več mogoča večina z nemškimi liberalci. Da so se češki Nemci upirali jezikovni naredbi, se ne čudimo. Jezikovna naredba ne določuje sicer nič Nemcem škodljivega, a ne dela nobene razlike mej nemškim zaključenim ozemljem in drugimi kraji na Češkem. S svojimi agitacijami so pa Nemci prebivalstvo tako razburili, da se jim je bati, če zataje to zaključeno nemško ozemlje. Po vladni naredbi bodo se tudi v zaključenem nemškem ozemlju morale češke uloge češki reševati in uradniki morali češki znati. Kateri češki Nemec bi v kaj tacega privolil, gotovo zgubi zaupanje narodovo.

Bolje čudno se nam zdi, da so jezikovni naredbi se bili uprli liberalni veleposestniki, ki niso tako odvisni od svojih volilcev. Ko so liberalni veleposestniki vladi odrekli svojo pomoč, je vlada bila dala svojo ostavko.

Liberalni veleposestniki so se premislili sedaj in pobotali z vlado, da je umaknila svojo ostavko. Tudi kakor kaže, so liberalni veleposestniki prepozno se prepričali, da so napak storili, ko so vladi napovedali boj. V tem času se je v državnem zboru osnovala nova večina. Poljski, češki klub, konservativni veleposestniki, slovanska krščanska narodna zveza, katoliška ljudska stranka, rumunski klub in srednji klub so se zblížali, izbrali skupni izvrševalni odbor in nova večina broječa 223 članov je sestavljena. Vlada je sedaj prisiljena vladati s to večino, ali bode pa morala odstopiti. Da pa liberalci češki jezikovni naredbi niso nasprotovali, bi taka večina ne bi bila mogoča, ker bi k njej Mladočehi ne bili hotli pristopiti.

Liberalci so vsled tega grozno potrti. Prišli so ob ves svoj vpliv, niti razglasenja jezikovne naredbe niso mogli preprečiti. Te dni se je namreč razglasila za

Češko in upati je, da se v kratkem razglasi tudi za Moravsko.

Kriza je pa le za silo poravnana, a pričakovati je, da se v kratkem ponovi. Nekateri sedanji ministri ne bodo mogli ostati, ker se je osnovala popolnoma konservativna večina. Umakniti se bodo morali drugim možem. Kako se položaj razvije, še danes ni mogoče razsoditi, a nadejamo se, da za Slovence ugodno, ker so važen činitelj v novi državnozborni večini. Od njih je večina odvisna, zato se preko njih ne more preiti na dnevni red.

Politični pregled.

Državni zbor je odšel na velikonočne počitnice. Prve seje so bile le bolj formalne. Koroški poslanec dr. Lemisch je sprožil misel, da se upelje starostno zavarovanje. Kdo ve, če bode kaj iz njegovega predloga. Pravo delovanje državnega zbora začne se še le jeseni. Vlada mu neki tudi še le v jeseni predloži pogodbo z Ogersko. Poprej hoče biti popolnoma na jasnem glede nove večine.

Predsednikom državnega zbora je izvoljen konservativec dr. Kathrein, njegovima namestnikoma pa Poljak Abrahamovič in Čeh dr. Kramař. Vlada bi bila rada imela za predsednika liberalca grofa Attemsa, a večina ni bila zanj.

Velika razburjenost vlada od državnozbornih volitev po vsem Primorskem. Na Goriškem bili so razni pretepi. Italijani vso krivdo izvažajo na Slovence, katerih so že veliko zaprli. Zaprli so tudi dva dijaka in jednega ljudskošolskega učitelja. Proti volitvi v goriškem veleposestvu se je uložil ugovor, v katerem se navaja 72 nepostavnostij, ki so se pri volitvi zgodile. Ta ugovor je Italijane silno razburil, kajti boje se, da bi državni zbor volitve ne ovrigel. Pri novi volitvi bi več ne zmagali.

Italijani in Badeni. — Italijani so se obrnili do grofa Badenija, naj prepove „Reichswehru“ pisati proti primorskim Italijanom. Zapretili so, da bodo drugače začeli proti vladi najstrožjo opozicijo in zlasti ne bodo več branili avstrijstva na Primorskem. Kakor čujemo, niso ničesa dosegli. Grof Badeni se na njih pomoč ni doti zanašal. To mu je pa tudi znano, da sedanji italijanski poslanci s Primorskega nikdar niso in ne bodo branili avstrijstva, ker jih srce vleče v Italijo.

Češko nemštvo je v veliki nevarnosti. Da se ta nevarnost odstrani, so sklenila neka nemška društva na Saksonskem, da bodo prirejala izlete v take nemške kraje, ki so pred Čehi v nevarnosti, da se ondu poživi nemški duh. Mi mislimo, da avstrijska oblastva ne bodo trpela tacega razširjevanja velikonemštva pri nas. Končni namen vsemu temu delovanju bi bil, da se Avstrija pripravi za pokrajino nemške države. Vsaj je pač še dovolj znano, kakovi glasovi so se slišali iz Nemčije, ko je bil voljen v državni zbor Schönerer.

Nemčija. — Državni zbor nemški je minole dni pritrtil dvema važnima predlogoma. Posl. Liebermann je predlagal, da naj se zopet uvede verska prisega pri sodiščih. Do sedaj se v Nemčiji ni prisegalo pri vsemogočnem Bogu, temveč pri svetovni kazni. To priseganje so svojedobno uveli za to, da je veljalo za vsakovernike, torej tudi za žide. — Dalje se je razveljavil zakon, s katerim so bile oblasti doslej pooblašene iztiravati jezuvite ali jim odkazovati določena mesta. Vendar ni upanja, da bi oba ta predloga, kakor tudi predlog glede uvedbe dijet za poslance, potrdil zvezni svet. Najbrž jih bo ta pustil ležati, da zastarajo. Vlada pač mora svojo jezico znesti nad tem, ker zbornica ni pritrtila njeni predlogi o pomnožitvi mornarice.